

1996 TARİHLİ LAHEY ULUSLARARASI ÇOCUK KORUMA SÖZLEŞMESİ

THE HAGUE CONVENTION OF 1996 ON THE
INTERNATIONAL PROTECTION OF CHILDREN

Abdullah ÖMEROĞLU
Tetkik Hâkimi
Rapporteur Judge

1-Ülkemizin Durumu ve Merkezi Makam

Ülkemiz, 19 Ekim 1996 Tarihli Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliğine Dair Sözleşmeyi (Sözleşme), 2016 yılında imzalamış ve onaylamıştır. Sözleşme, Ülkemiz bakımından 01.02.2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin uygulanmasında Ülkemiz açısından merkezi makam olarak Adalet Bakanlığı belirlenmiştir.

2- Sözleşmenin Genel Çerçevesi

Sözleşme, çocukların korunması konusunda 3 önemli Lahey Sözleşmesinden birini oluşturmaktadır. Çocukların korunmasına dair diğer 2 Lahey Sözleşmesi ise; "1993 Tarihli Çocukların Korunması ve Uluslararası Evlat Edinilmeleri Hususunda İşbirliğine Dair Sözleşme ile"1980 Tarihli Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Sözleşmedir.

Diğer iki sözleşme ile karşılaştırıldığında, 1996 tarihli sözleşme, çocukların korunması hakkında çok daha geniş hukuki araç ve imkânlarla sahip bulunmaktadır. Bu açıdan 1996 tarihli Sözleşme; veli sorumluluğuna hükmedilebilmesi, çocuğun korunması için kamusal bir koruma ve himayeye başvurulabilmesi, çocuk mallarının korunması için temsilci atanmasına kadar birçok hukuksal mekanizma öngörmektedir.

Sözleşme, hangi ülke makamlarının çocuğun korunması konusunda yetkili olduğu konusunda yeknesak kurallar belirlemiştir. Bu konuda, kanunlar ihtilafına mahal bırakmadan, kural olarak çocuğun mutad ikametinin bulunduğu ülke makamları birincil olarak yetkilendirilmiştir. Ancak, çocuğun fiilen bulunduğu ülkeye de gerekli durumlarda acil ya da geçici koruma önlemleri alabilme yetkisi tanınmıştır.

Ebeveynlerin farklı âkit ülkelerde bulunmaları durumunda, velayet ve çocukla şahsi ilişki kurulması konularının çözümü için sözleşme bir yapı öngörmektedir. Bu anlamda sözleşmenin tanıma ve tenfize dair hükümleri velayet ve şahsi ilişki kurulması konusunda bir başka âkit ülkede yeniden dava açılmasının önüne geçmiş ve çocuğun mutad

1- The Situation and Central Office of Our Country

"The Hague Convention dated 19th October 1996 on Jurisdiction, Applicable Law, Recognition, Enforcement and Cooperation in Respect of Parental Responsibility And Measures For The Protection Of Children" (Convention) was signed and ratified in 2016 by our State. The Convention entered into force on 01.02.2017 for our country. As per the implementation of the Convention, the Ministry of Justice has been designated as the central authority in terms of our country.

2- General Framework of the Convention

The Convention is one of three important Hague Conventions about protection of children. The other two Hague Conventions on the protection of children are; "the 1993 Convention on Protection of Children and Cooperation in Respect of Intercountry Adoption" and "the 1980 Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction".

Compared with the other two Conventions, the 1996 Convention has much broader legal instruments and opportunities for protection of children. In this respect, the 1996 Convention; covers a very wide range of civil measures of protection concerning children, from orders concerning parental responsibility and contact to public measures of protection or care, and from matters of representation to the protection of children's property.

The Convention sets uniform rules as to which countries are authorized to protect the child. In this respect, as a rule, the authorities of the country where the child has a habitual residence are primarily authorized without a conflict of laws. However, the country in which the child is actually present is also authorized to take urgent or temporary protective measures where necessary.

In cases where parents are in different contracting countries, a contractual structure for custody and the settlement of personal contact with children is foreseen by the Convention. In this sense, the provisions of recognition and enforcement of the Convention prevents filing a lawsuit of recognition and enforcement in another contracting state and the authorities of the countries where the child has a habitual residence enjoy primacy.

meskeninin bulunduğu ülke makamlarının yetkisine üstünlük tanımıştır.

Sözleşme, giderek artan sınır ötesi hareketlilik nedeniyle, refakatsiz olarak, savunmasız ve istismara açık bir şekilde hareket eden çocukları, çeşitli risklerden korumaya dönük âkit ülkeler arasında yardımlaşmayla ilgili hükümler öngörmüştür.

Sözleşme, çocuğun mutlak meskeninin bulunduğu ülke makamlarının uzun vadede çocuğun korunmasıyla ilgili karar verme yetkisinin asliliğinin altını çizerek, 1980 tarihli Sözleşmeyi güçlendirmiştir. Sözleşme aynı zamanda çocuğun iade edilmesi durumunda, bu zamana kadar geçen süre içinde, çocuğun korunmasıyla ilgili verilmiş geçici bir tedbirin icrasına fırsat vermesi nedeniyle, iade kararı veren ülkenin yetkili makamlarının aldığı koruma kararlarına bir etkinlik kazandırmıştır. 1980 tarihli Sözleşmenin, 16 yaşın doldurulmasına kadar uygulanabilmesi mümkünken, 1996 tarihli Sözleşme çocuklara, doğdukları andan 18 yaşın ikmaline kadar uygulanır.

3- Sözleşmenin Kapsamı ve Getirdiği Önemli Düzenlemeler

Sözleşme'nin 1 inci maddesine göre Sözleşmenin amaçları şunlardır: Makamları, çocuğun kişiliğinin veya malvarlığının korunmasına yönelik tedbirleri almaya yetkili olan devleti belirlemek; yetkilerini kullanırken söz konusu makamlar tarafından uygulanacak hukuku belirlemek; velayet sorumluluğuna ilişkin olarak uygulanacak hukuku belirlemek; tüm âkit devletlerde bu tür koruma tedbirlerinin tanınması ve tenfizini sağlamak; âkit devletlerin makamları arasında, bu Sözleşme'nin amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli olabilecek işbirliğini oluşturmak.

Sözleşme'nin 3 üncü maddesine göre, 1 inci maddede belirtilen tedbirler özellikle şu hususlara yönelik olabilir: velayet sorumluluğunun niteliği, kullanımı, sonlandırılması veya kısıtlanmasının yanı sıra başkasına devri; çocuğun kişiliğinin korunmasına yönelik haklar dâhil olmak üzere velayet hakkı ve özellikle çocuğun yerleşim yerini belirleme hakkı yanı sıra, çocuğun belirli bir zaman dilimi için mutlak meskeninden başka bir yere götürülmesi hakkını da içeren erişim hakları; vasilik, kayımlık ve benzer kurumlar; çocuğun kişiliğini ve mallarını koruması altına alan, çocuğu temsil eden veya çocuğa yardımcı olan kişi ya da kurumun belirlenmesi.

Because of the increasingly transboundary mobility, The Convention foresees provisions for assistance between countries on unaccompanied children, vulnerable and exploited children, in order to protect them from various risks.

The Convention reinforces the 1980 Convention by underlining the primary role played by the authorities of the child's habitual residence in deciding upon any measures which may be needed to protect the child in the long term. It also adds to the efficacy of any temporary protective measures ordered by a judge when returning a child to the country from which the child was taken, by making such orders enforceable in that country until such time as the authorities are able themselves to put in place necessary protections. Whereas the Convention of 1980 could be applied until the age of 16, the 1996 Convention applies to children up to 18 years of age.

3- The scope and important regulations of the Convention

According to Article 1 of the Convention, the purposes of the Convention are: to determine the State whose authorities have jurisdiction to take measures directed to the protection of the person or property of the child; to determine which law is to be applied by such authorities in exercising their jurisdiction; to determine the law applicable to parental responsibility; to provide for the recognition and enforcement of such measures of protection in all Contracting States; to establish such co-operation between the authorities of the Contracting States as may be necessary in order to achieve the purposes of this Convention.

According to Article 3 of the Convention the measures referred to in Article 1 may deal in particular with these issues: the attribution, exercise, termination or restriction of parental responsibility, as well as its delegation; rights of custody, including rights relating to the care of the person of the child and, in particular, the right to determine the child's place of residence, as well as rights of access including the right to take a child for a limited period of time to a place other than the child's habitual residence; guardianship, curatorship and analogous institutions; the designation and functions of any person or body having charge of the child's person or property, representing or assisting the child.

According to Article 4 of the Convention the Convention does not apply on the following points: the establishment

Sözleşmenin 4 üncü maddesine göre aşağıdaki hususlarda Sözleşme uygulama alanı bulmaz. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin kurulması veya böyle bir ilişkiye itiraz edilmesi; evlat edinme kararları, evlat edinmeye hazırlık niteliğindeki tedbirler veya evlat edinmenin iptali veya feshi; çocuğun adı ve önadları; erginlik; nafaka vakıf veya halefiyet; sosyal güvenlik; eğitim ve sağlık konularındaki genel nitelikli kamu tedbirleri; çocuklar tarafından işlenen suçlar sonucu alınan tedbirler; iltica hakkı ve göç konularındaki kararlar.

Sözleşme'nin 5 inci maddesine göre çocuğun mutlak meskeni olan âkit devletin adli veya idari makamları, çocuğun kişiliğinin veya mallarının korunmasına yönelik tedbirleri almaya yetkilidir. Yine Sözleşmenin 7 nci maddesi uyarınca, çocuğun mutlak meskeninin diğer bir âkit devlete alınması durumunda, yeni mutlak meskenin bulunduğu devletin makamları yetkili olur.

Sözleşme'nin 8 inci maddesine göre, yargı yetkisine sahip âkit devletin makamının, çocuğun çıkarlarını en iyi şekilde değerlendirmek üzere çocuğun üstün yararına olduğunu düşünürse, yetkili olan makamın yerine yetkiyi üstlenebilir. Böyle bir durumda; çocuğun vatandaşı olduğu devlet, çocuğun mallarının bulunduğu devlet, çocuğun ebeveynlerinin boşanma veya yasal olarak ayrılması veya evliliklerinin iptali için yapılan başvuruyu makamlarının üstlendiği devlet, çocuğun önemli irtibatının bulunduğu devlet de yetkiye sahiptir.

Sözleşmenin 15 inci maddesine göre, âkit devletlerin makamları yukarıda işaret edilen yetkilerini kullanırken kendi hukuklarını uygularlar. Bununla birlikte, çocuğun kişiliğinin ya da mallarının korunmasının gerektirdiği ölçüde ve istisnai olarak, duruma ilişkin somut bağlantısı bulunan diğer devletin hukuku uygulanabilir veya dikkate alınabilir.

Sözleşme'nin 23 üncü maddesine göre âkit devletin makamlarınca alınan önlemler, kural olarak diğer tüm âkit devletlerdeki kanun gereğince tanınır. Sözleşme'de düzenlenen tanıma ve tenfiz hükümlerinin Türk hukukuna

or contesting of a parent-child relationship; decisions on adoption, measures preparatory to adoption, or the annulment or revocation of adoption; the name and forenames of the child; emancipation; maintenance obligations; trusts or succession; social security; public measures of a general nature in matters of education or health; measures taken as a result of penal offences committed by children; decisions on the right of asylum and on immigration.

According to Article 5 of the Convention, the judicial or administrative authorities of the Contracting State of the habitual residence of the child have jurisdiction to take measures directed to the protection of the child's person or property. Again, according to Article 5 of the Convention, the authorities of the State in which the new residence is located shall be authorized if the child's habitual residence is taken over to another Contracting State.

According to Article 8 of the Convention, the authority of a Contracting State may be substituted and have jurisdiction, if it considers it in the particular case to the best interests of the child. In such a case; a State of which the child is a national, a State in which property of the child is located, a State whose authorities are seized of an application for divorce or legal separation of the child's parents, or for annulment of their marriage, a State with which the child has a substantial connection have also the jurisdiction.

According to Article 15 of the Convention; in exercising their jurisdiction mentioned above, the authorities of the Contracting States shall apply their own law. However, in so far as the protection of the person or the property of the child requires, they may exceptionally apply or take into consideration the law of another State with which the situation has a substantial connection.

According to Article 23 of the Convention the measures taken by the authorities of a Contracting State shall be recognised by operation of law in all other Contracting States. The issue referred in the Convention as "direct recognition" within the scope of the effects of the

etkisi kapsamında “doğrudan tanıma” olarak ifade edilen husus, bir “kanun gereği” tanıma usulüdür. Buna göre; Sözleşme'nin uygulama alanı bulduğu hallerde, âkit devletlerin adli veya idari makamları tarafından verilen; velayet, çocukla kişisel ilişki kurulması, çocuğun mallarının idaresi, çocuğun vesayet altına alınması gibi çocuğun şahıs ve malvarlığının korunması hakkındaki tüm kararlar herhangi bir tanıma veya tenfiz başvurusuna gerek olmaksızın Türk hukukunda kendiliğinden kanun gereği tanınacak ve tüm hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır.

Sözleşme “doğrudan tanıma” usulünü benimsemiş olmakla birlikte; Sözleşme’de “doğrudan tenfiz” usulü kabul edilmemiştir. Yine, Sözleşme'nin 24. maddesinde, hukuki menfaati bulunan herkesin, âkit devlet makamlarından alınan bir koruma tedbiri kararının “tanınması” veya “tanınmaması”nı diğer âkit devletlerin yetkili makamlarından talep edebileceği ve bir “tanıma” veya “tanımama” kararı alınabileceği düzenlenmiş; ancak talep ile tanıma veya tanımama kararı alınması usulü âkit devletlerin iç hukuklarına bırakılmıştır.

Bununla birlikte Sözleşme'nin 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre tanıma bazı durumlarda reddedilebilir. Bu durumlar özellikle şunlardır; önlemin, yargı yetkisi olmayan makam tarafından alınması; önlemin, acil durum haricinde, adli veya idari yargısal işlem bağlamında çocuğun dinlenilmesine fırsat verilmeksizin talep edilen devletin temel usul ilkelerini ihlal edecek şekilde alınması halinde; çocuğun üstün yararı göz önünde bulundurularak böyle bir tanımanın talep edilen devletin kamu düzenine açıkça aykırı olması halinde.

Sözleşme'nin 51 inci maddesine göre, âkit devletler arasındaki ilişkilerde 1996 tarihli Sözleşme, 5 Ekim 1961 tarihli Küçüklerin Korunması Konusunda Makamların Yetkisine ve Uygulanacak Kanuna Dair Sözleşme ile 12 Haziran 1902 tarihinde Lahey’de imzalanan Küçüklerin Vesayetini Tanzim Eden Sözleşme yerine geçer.

recognition and enforcement provisions of Turkish law is a “ipso jure” procedure of recognition. According to this; where the Convention finds application, all decisions concerning the protection of the child’s person and property, such as custody, personal contact with the child, the administration of the child’s property, taking of the child under guardianship shall be recognized and bear all legal consequences in Turkish law ipso jure (automatically) without any need for recognition or enforcement.

Although the adoption of the “direct recognition” procedure is regulated, “Direct enforcement” procedure is not adopted in the Convention. Again, according to Article 24 of the Convention, any interested person may

request from the competent authorities of a Contracting State that they decide on the recognition or non-recognition of a measure taken in another Contracting State, but the procedure regarding the demand and deciding recognition or non-recognition is left to the internal laws of the Contracting States.

However, according to the second paragraph of Article 23 of the Convention, recognition may be refused in some cases. These are especially the cases; if the measure was taken by an authority that has not jurisdiction; if the measure was taken, except in a case of urgency, in the context of a judicial or administrative proceeding, without the child having been provided the opportunity to be heard, in violation of fundamental principles of procedure of the requested State; if such recognition is manifestly contrary to public policy of the requested State, taking into account the best interests of the child.

According to Article 51 of the Convention, in relations between the Contracting States the Convention replaces the Convention of 5 October 1961 concerning the powers of authorities and the law applicable in respect of the protection of minors, and the Convention governing the guardianship of minors, signed at The Hague 12 June 1902.